

امریکا په قبایلي سیمو کې د نورو حملو تهدید کوي

د متحده ایالاتو په مطبوعاتو کې، افغانستان ته د نورو اضافه امریکایي عسکرو استول، په پاکستان کې د امریکایي هوایي او مځکني بریدونو دېرېدل، او د افغانستان د رواني وضعې په باب د امریکایي جنرالانو د اندېښنو زیاتېدو توجه جلبه کړېده. امریکایي مطبوعاتو د دغه فیصلو پر عواقبو باندې خبرې کړي او هم یې د یو لړ سیاسي او نظامي مبصرینو تبصرې را غونډې کړيدي. دلته فقط دوو ورځپاڼو غټ ټکي بیانېږي. البته، دلته او هلته ځینې تبصرې هم ورسره ضمیمه سوي دي.

د باسټین گلوب اخبار د سپټمبر پر لسمه لیکي: جمهورریس بوش د ملي دفاع په پوهنتون کې اعلان وکړ چې افغانستان ته به نور اضافه عسکر واستوي. هغه وویل: موږ په عراق کې محسوس پرمختګ کړی دی، او اوس باید خپله توجه افغانستان ته واړوو. په افغانستان کې، د سترو چلچلونو سره مخامخ یو جمهورریس بوش د امریکا د ملي دفاع پوهنتون کې په یوې مهمې وینا کې وویل: په عراق کې عراقیان خپله د حکومت او امنیت چارې په غاړه اخلې. د الانبار په ایالت کې، د امنیت مسولیت عراقی ملګري چاوراکو ته وسپارل سو. دوه کاله پخوا ددې پېښې اټکل هم نسو کېدای، الانبار په عراق کې تر ټولو خطرناکه ځای وو. القاعد د بنار په هر ګوټ کې فعاله وه، خو نن ورځ القاعده په ګرده عراق کې د امریکایي عسکرو د تعقیب او زار لاندې د تېښتې او ماتې په درشل کې ده. زموږ پالسي او "سرج" بالاخره کار ورکړ. په بغداد او نورو ښارونو کې نسبي امنیت راغلی دی. "په عراق کې، د دغه او همدا راز نورو عملیاتو په نتیجه کې، مرګه ژوبله او تشدد د کال ۲۰۰۴ د پسرلي په تناسب را کښته سوی دی. د ملګري کسانو وژل را ټیټ سوي دي، فرقوي قتلونه کم سوي دي، ځانمرګي حملې کمې سوي دي، او د عراق په ګوټ ګوټ کې عادي ژوند بېرته اعاده کېږي... په داسې حال کې القاعده په عراق کې تر زیاتېدونکې فشار لاندې ده، تروریستان یو ځل بیا په هغه ځای کې فعاله سوه چې همدا مبارزه پکې پیل سوه." هغه زیاته کړه په افغانستان کې په تعلیم او تربیې، صحت، کمیونیکېشن، او اقتصاد کې زیات پرمختګونه سوي دي، خو نورو ته هم اړینا سته.

مګر د متحده ایالاتو د جمهوري ریاست لپاره دیموکرات کاندید، سناتور اوباما، د بوش په جواب کې وویل: په څه چې جمهورریس بوش او سناتور مېکن نه پوهیږي، هغه دا چې د تروریسم پر خلاف د مجادلې مرکز په عراق کې نه بلکې د مقابلې اصلي ځای د پاکستان او افغانستان سرحدې سیمې دي. له همدې ځایه پر موږ حمله وسوه. نن ورځ، طالبان یو ځل بیا په تهاجم کې دي، القاعدې د سبب نوي ځانونه میندلي دي، او پرله پسې تبلیغات کوي. خو د جمهورریس بوش په دوران کې، د افغانستان په پرتله په عراق کې څلور برابره عسکر لرو. بده لا دا چې د القاعدې د نوعي د ایستلو لپاره یو هراړخیز تجویز هم نلرو.

نیویارک ټایمز ورځپاڼه د سپټمبر پر ۱۱ باندې لیکي: د بوش د ادارې ځینې عالي رتبه مامورین وايي: جمهورریس بوش د جولای په میاشت کې یو حکم لاسلیک کړ چې امریکایي عسکرو ته اجازه ورکوي د پاکستان له مځکني اجازې څخه پرته په هغه هیواد کې د تروریستان پر خلاف مځکني عملیات وکړي. یو لوړ پوړی چارواکی وايي: په قبایلي سیمو کې حالات له قابو نه وتلي دي. موږ باید څرګند دریځ غوره کوو. پدې کال کې، څو ځله امریکایي عسکرو د القاعدې او طالبانو د وژلو په مقصد د پاکستان په خاورې ننوتلي دي. هلته یې په ساعتونو ساعتونو عملیات کړيدي.

د دې خبر د خپرېدو څخه وروسته، د پاکستان حکومت رسماً سخت عکس العمل وښود، خو مطبوعات وايي چې په خصوصي ناستو کې پاکستانی مامورین وايي چې امریکا اجازه لري د پاکستان په خاوره کې عملیات وکړي. مانا دا چې په رسمي توګه به پاکستان څه عالمغال کوي، نارې به وهي، خو د امریکایي عسکرو د عملیاتو مخه به نه نیسي. ځینو پاکستانی چارواکو ویلي دي چې دوی د امریکایي قوې د پلي کېدو پر ځای د سي ای ډي پیلوټه الوتکو حملو ته ترجیح ورکوي. ښايي په هغه صورت کې، څه عزت وساتل سي. خو امریکایي قومندانانو بار بار خپلو سیاسي مشرانو ته ویلي چې په افغانستان کې د سولې د ټینګولو لپاره د پاکستان د قبایلو پاکول ضروري دي. حقیقت همدا دی. باید اضافه سي چې په سیمه کې ثبات، سوله او د امنیت ټینګېدل په دې پورې اړه لري چې د پاکستان استخبارتي اداره ای ایس ای پدې اړه د زړه له کومې څونه مرسته کوي. څرګنده خبره ده چې ای ایس ای باید تصیفه سي. د ضیا الحق له دورې راهیسې، د پاکستان پوځ او استخباراتو د سیمې د مذهبي سیاسي ګروپونو او ګوندونو سره دوامداره همکارې پیل

کړېده په سیمه کې، د مذهبي بلو د قوت او دېرېدو یو عامل د ای ایس ای او مذهبي افراطیت نژدې او خطرناکه اړیکې دي. القاعده او د هغې سره مربوط مذهبي ډلې ددې سیمې لپاره د ناسور زخم دی. د پاکستان د پوځ همدا غلطه او زیانمنه پالیسي به بالاخره خپله پاکستان هم خراب او سټ کې.

پاکستان ته د امریکایي عسکرو داخلېدل یو ښه او مثبت انکشاف دی. افغانان باید ددې پالیسي ملاتړ وکړي. پاکستان د اسلامي مذهبي افراطیت او تروریستي فعالیتونو مرکز دی. که چېرې په پاکستان کې د القاعدې د قاتلانو د سبب ځایونه، کمپونه، او تر ولکې لاندې سیمې پاکې نه سي، په افغانستان، هند، او سیمه کې مذهبي او فرقوي جنګونه نه ختمېږي. پدې سیمه کې، پرله پسې مزمونو سیاسي ناکرارو د اقتصادي ودې مخه نیولې ده. د پاکستان پوځ او ای ایس ای دوه مخی پالیسي غوره کړې ده. یو خوا، د افغانستان او امریکا دښمنان ساتي، او بلخوا، د امریکا څخه دوامداره مالي مرستې غواړي. د هند سفارت په انتحاري حملې کې د ای ایس ای رول او محوري نقش په سیمه کې د مذهبي افراطیت او د پاکستان د پوځ روابط لا اشفا کړل. امریکا مجبوره ده چې پر پاکستان باندې فشار واچوي. د ۱۹۸۰ په کلونو کې، امریکا، پاکستان، او سعودي عربستان په گډه مذهبي افراطیت تقویه او ورزه. مگر اوس امریکا، پاکستان، افغانستان، هند او د سیمې اکثره ملکونه مجبوره دي چې یو ځل بیا په گډه او همکارۍ د مذهبي تشدد او افراط مخه ونیسي. دا یوه حیاتي مسله ده. باید چاره یې وسي.

مگر یوازې په نظامي لارو چارو باندې مذهبي افراطیت نه ماتېږي. د مذهبي افراطیانو د ماتولو لپاره باید هم په ستراتیژۍ کې بدلون را وستل سي، او هم د یوې لنډې مودې لپاره د امنیت د ټینګولو په غرض ناکرارو سیمو ته اضافه عسکر واستول سي. د امریکا لوی درستیز د متحده ایالاتو د کانګرس یوې کمېټې ته وویل: "زه پدې باور نه لرم چې وایي مور په افغانستان کامیابه یو. مگر زه باور لرم چې کېدای سي مور بری تر لاسه کوو." هغه زیاته کړه چې د افغانستان او پاکستان لپاره پر یوې هر اړخیزې ستراتیژۍ باندې غور کوي. هغه وویل: افغانستان او پاکستان سره تړلي دي. یاغیان د پلو پر دواړو غاړو باندې فعاله دي. هغه وویل: "مور نه سو کولای چې په وژلو بری تر لاسه کوو." د متحده ایالاتو د دفاع وزیر ښاغلي گېټس همدې کمېټې ته وویل: "د تروریسم پر خلاف جنګ په همدې سیمه کې پیل سو، او باید همدلته ختم سي." په افغانستان کې روانو جنګونو د امریکا عالي رتبه پوځي مامورین سخت اندېښمن کړيدي. (واشنګټن پوسټ: سپټمبر ۱۱، ۲۰۰۸)

پدې سیمه کې د مذهبي افراطیت د کمزوره کولو او بیا بیخي ورکولو یو بل اړخ اقتصادي دی. همدا اوس، په سیمه کې اکثره ځوانان بېکاره دي. انفلېشن ۲۴ فیصده دی. برق نوبتي سوی دی. د خوارکي موادو قیمتونه په حیرانونکې توګه جګ سوي دي. افغانی او روپی دواړو خپل ارزښت له لاسه ورکړی دی. همدا، شریره اقتصادي لړۍ باید خته سي. د سیمې د ځوانانو لپاره باید د عصري تعلیم، کار، امنیت، او اقتصادي رشد او پراختیاچانس برابر سي. د بیاوودنولو ستري عامه پروژې باید سمدستي فعاله سي، څو هم د بېکاره ځوانانو لپاره کارونه خلق سي، او هم د طالبانو او القاعدې لپاره د نویو غړو نیول گران سي. د سړکونو جوړول، د مکتبونو ودانول، د برق او اوبو د برابرولو لپاره جدي اقدام کول، د اوبو د بندونو د جوړولو بند و بست کول، او لنډه داچې په اقتصادي سکتور کې پوره پانګه اچونه او وده د طالبانو او القاعدې د ماتولو لپاره ضروري لمرني شرایط دي. همداراز، عصري علوم باید تسدریس او عام سي. د بېسوادۍ پر ضد باید هرو مرو هر اړخیز اقدام وسي. د معلمینو د تربیې او روزني ته جدي پاملرنه وسي. په عالي تحصیلاتو باندې ښایسته زیاتي پیسې ولگول سي. د طالبان لپاره زهرجنه فضا روښانه او باسواده مدني ټولنه ده. همدا، د طالبانو او القاعدې د رایسارولو لپاره تر ټولو ښه اوډه ده.

د واشنګټن پوسټ ورځپاڼې د سپټمبر د لسمې په گڼه کې راغلی وه چې په واشنګټن کې د اسامه بن لادن د نیولو پر ستراتیژۍ باندې بحثونه روان دي. په واشنګټن کې عالي رتبه مامورینو د بن لادن د نه نیولو په دلایلو کې پر نظامي قوې باندې زیاته تکیه کول، د عراق د جنګ فشارونو نه او ضرورتونه، او تر ټولو مهمه دا چې په قبایلي سیمو کې د درستو او ثقه استخباراتو د نه لرل، یادوي. ویل کېږي چې بن لادن تل په حرکت کې دی، له سلفون او نورو الکترونیک اړیکو څخه لیرې شوي، او یوازې پر مخبرانو او لیکل سوي نوتونو او پورزو په استولو گوزاره کوي. د هغه سر تل یوه کوچینی امنیتي ډله ورسره ده چې اکثره د سعودي عربستان دي. د بن لادن په ساتنه کې محلي طالبان، ملایان، او یوه ډله مذهبي مزدور خارجي او محلي ډانګیان هم ونډه لري. هغه په سیمه کې د خپل ځان د ساتلو لپاره څو پټ امن مرکزونه او کورونه لري. ورځپاڼه لیکي: محلي چارواکي وایي چې سیمه ایز خلک باید پخلا او راضي کړی سي. د یوه بغاوت د ماتولو لپاره د سیمه ایزو خلکو همکاري جلبول یوه حیاتي او ضروري مسله ده. د ښورښ او بغاوت د

ماتولو چاره د عامه او محلي خلکو گڼل دي. په بل صورت کې، يو خارجي طاقت مجبوره دی چې په زرهاوه عسکر پر له پسې وړ واستوي. امریکايي مبصرين وايي د عراق جنگ يو بنيادي غلط حرکت وو.

دا واشنگټن پوست ورځپاڼه د سي اي ي د پخواني مامور او ليکوال، مايکل شوور، له قوله وايي: مور مجبوره يو چې د پاکستان قبایلي سيمو ته ور ننوځو. مور بله چاره نلرو. راتلونکی جمهورريیس ته به يو داسي کب پاته وي چې همدا اوس يې لا بد بوی ځي. د پاکستان د قبایلي سيمو پخوانی ملکي مامور، محمود شاه، وايي: که چيري تاسو اسامه بن لادن ونيسئ، پر ابلم ندی حل سوی. بنایي تاسو به کب ونيسئ، خو بنایي چې ټول ډنډ ورسره زهرجن کی.

پښتون نیشنلسټ او سياسي مبصر، افراسياب خټک، وايي: پاکستان کله نا کله د القاعدې دوهمه درجه غړي ونيسي او سي اي ي ته پدې مقصد تسليموي چې له واشنگټن څخه پيسې واخلي. هغه وايي: "د بوش اداره پخپله ځان غلوي. د لمری ورځي را پدې خوا، پاکستاني جنرالانو دوه مخی پالیسي غوره کړېده. دا يوه رسوا او ښکاره معما ده." په پېښور کې، د عوامي نیشنل پارټی ریس ښاغلي خټک وايي د کال ۲۰۰۰ راهیسي يې امریکايي مامورينو ته د القاعدې او پاکستاني استخباراتو تر مينځ د نژدو اړیکو په باب څو ځله خبرداری ورکړی دی. هغه زیاتوي: "مور امریکایانو ته ویل: دوی دلته دي. امریکایانو به راته ویل: نه، نه. دا داسي به هم نوي؟ جنرال مشرف متعهد دی او هغه زموږ سره دی."

په واشنگټن کې، اوه کاله وروسته، د افغانستان او پاکستان د مسایلو په باب غونډې، فعالیتونه، او خبرې په سیمه کې د بوش د پالیسيو پر ناکامی باندې دلالت کوي. اوه کاله وروسته، پر هغو اقداماتو باندې خبرې کېږي چې په لمریو کلونو کې يې باید چاره سوی وای. په بل عبارت، اوه کاله پوره ضایع سول. ددې ليکوال نظر دا دی چې د بوش د دورې ختمېدو ته فقط څلور میاشتي پاتي دي. زه فکر نه کوم چې د ښاغلي بوش پلاس به افغانستان جوړ سي. لدې ادارې څخه د بدلون او پرمختگ تمه مه لرئ. د افغانستان او پاکستان د رواني وضعې په اړه په واشنگټن کې راولاره سوی اندېښنه پر ځای او ضروري ده. متحده ایالات باید په سیمه کې پر خپلي ستراتیژي باندې هر اړخیز تجدید نظر وکړي. مخالف او متنوع، تحلیلونو او دريځونو ته غوږ ونيسي، او د یوې دومداره کامبابی لپاره یوه نوې او واقعي ستراتیژي غوره کړي. د طالبانو د رانسکورولو سره سم، د بوش حکومت افغانستان پرېښود او د عراق د نیولو دسیسه یې وتړله. همدې غلقت د القاعدې قاتلانو او طالبانو ته ددې فرصت برابر کی چې بېرته ځانونه سره منظم کاندې، او په سیمه کې بې امنی، ډار، او ترور یزم خور کې. هغوی پدې څو وروستیو میاشتو کې، د کندهار محبس مات کی؛ پر امریکايي پوځي اډو باندې یې جبهیې او پېچلي نظامي حملې تنظیم کړي؛ د کابل په زړه کې یې انتحاري او قاتلانه حملې وکړي؛ او د استقلال د جشن په ورځ یې د کرزي د حکومت ټول مراسم په د خندا او ځغاستي په مسابقي بدله کړه. لدې حالت څخه راوتل پکار دي. والسلام.